

Nr 41.

Av herr **Stendahl**, om viss utsträckning av den proportionella valmetoden vid val inom landsting samt stads- och kommunalfullmäktige.

I överensstämmelse med en riksdagens skrivelse av år 1911, hade Kungl. Maj:t i prop. 185 till 1913 års riksdag inryckt den bestämmelsen, att i stadsfullmäktige och landsting val till beredande och utredande delegationer, samt drätselkammare och landstings förvaltningsutskott skulle ske proportionellt, därest icke full enighet rådde. Av herrar G. Magnusson och J. Berglund och Hage m. fl. samt av herr Säfstrand, hade i motion yrkats att bestämmelsen skulle utsträckas att gälla samtliga val inom representationerna, och i anslutning härtill hade herrar Wavrinsky, Larsson i Västerås, Waldén, Bogren, Wallin och Säfstrand i en till konstitutionsutskottets betänkande nr 25 fogad reservation hemställt, att bestämmelsen om proportionellt val skulle gälla i alla de fall inom representationerna »där två eller flera personer skola väljas — — — därest sådant äskas av minst så många väljare, som motsvara det tal, vilket erhålles om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1.»

Konstitutionsutskottet yttrade om detta krav sid. 62, »att skäl kunna anföras för en vidsträcktare användning av den proportionella valmetoden, men har utskottet dock, med hänvisning till riksdagens ståndpunkt år 1911, stannat vid att tillstyrka den proportionella metodens införande endast för de av Kungl. Maj:t föreslagna fall.»

När frågan emellertid återupptogs vid 1918 års riksdag i motion av herr Leander II: 44 om riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t, med begäran om utredning och förslag i här nämnda avseende, tillstyrktes motionen av konstitutionsutskottet.

Skrivelseförslaget biträdades av andra kammaren, men avslogs av första kammaren, varigenom saken för den gången förföll.

I sitt tillstyrkande utlåtande säger utskottet bl. a. sid. 3. »Det torde för övrigt enligt utskottets mening icke kunna bestridas, att olika meningsriktningar inom de kommunala representationerna bliva företrädda även i andra styrelser och delegationer än dem, vars uppgifter huvud-

sakligast bestå uti att förberedande behandla inkomna ärenden. Vid sådant förhållande har det synts utskottet riktigt, att — på sätt redan i en vid konstitutionsutskottets utlåtande 1913 fogad reservation påyrkades — det proportionella valsättet bliver tillämpligt vid alla inom kommunala representationer förekommande val av styrelser, revisorer och nämnder. De betänkligheter, som möjligen skulle kunna göras gällande mot denna utsträckning ur synpunkten av det ökade besvär, som därav skulle föranledas, kunna icke tillmätas nämnvärd betydelse. De ifrågasatta stadgandena, som givetvis böra erhålla den formen, att den proportionella metodens tillämpning bliver fakultativ enligt de principer, som gälla för de val inom kommunala representationer, för vilka den redan är föreskriven, komma nämligen, enligt vad redan nu vunnen erfarenhet bestyrker, att bliva av betydelse, även om de ej direkt tillämpas utan allenast framtvinga frivilliga överenskommelser i den riktning, som med dem avses.»

Utskottet påpekar dock de svårigheter som finnas att utan vidare tillämpa det proportionella valsättet på sådana val, där personliga suppleanter skola utses eller där de valda skola besitta vissa särskilda kvalifikationer.

Svårigheten i första fallet avlägsnas enkelt om den bestämmelsen införes, att vid dylika val ordinarie representanter och suppleanter utses samtidigt. Svårigheterna i det senare fallet torde även lätt kunna övervinnas, om det bestämdes att samtliga val, där särskilda kvalifikationer föreskrivas för de valda, skola underställas Konungens befallningshavande för fastställelse.

Då behovet av en förändring i nu nämnd riktning är uppenbart, får jag vördsamt anhålla,

att riksdagen för sin del ville besluta sådan utsträckning av användandet av den proportionella valmetoden vid val inom landsting, stads- och kommunalfullmäktige, att desamma måtte förrättas proportionellt, därest sådant äskas av minst så många väljande som motsvara det tal, vilket erhålles om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1, och att utskottet behagade formulera de stadganden, som bifall till detta förslag föranleda.

Stockholm den 20 januari 1920.

Sten Stendahl.